

Európska kampaň EU – OSHA

„Zdravé pracoviská - Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) v rokoch 2023 – 2025 uskutoční celoeurópsku kampaň „Zdravé pracoviská – Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“ na zabezpečenie účinnej prevencie v digitálnom svete práce. Jej cieľom je stimulovať spoluprácu v záujme bezpečnej a produktívnej digitálnej transformácie práce.

Kampaň Zdravé pracoviská 2023 - 2025 má tieto ciele:

- zlepšiť znalosti o bezpečnom a produktívnom využívaní digitálnych technológií vo všetkých odvetviach,
- zvýšiť informovanosť o digitalizácii a jej dôsledkoch na BOZP,
- informovať o vznikajúcich rizikách a príležitostiach,
- podporovať hodnotenie rizík, zdravé a bezpečné riadenie digitálnej transformácie práce,
- uľahčiť výmenu informácií a osvedčených postupov.

Od 23. októbra 2023 sa začína Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v rámci ktorého Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Bardejove, Kuzmányho 18, dňa 26. 10. 2023 v čase od 8. 00 hod. do 15. 00 hod. uskutoční Deň otvorených dverí odboru preventívneho pracovného lekárstva „Zdravé pracoviská – Bezpečná a zdravá práca v digitálnej dobe“. Pracovníci odboru preventívneho pracovného lekárstva budú poskytovať poradenstvo pre zamestnávateľov ale aj zamestnancov v otázkach:

- právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci súvisiacich s digitalizáciou,
- preventívne posúdenie zdravotných rizík práce súvisiacej s digitalizáciou.

Digitálne technológie poskytujú základné služby a riešenia vo všetkých hospodárskych a spoločenských odvetviach. Ich postupné zavádzanie na pracoviskách mení spôsob, akým pracujeme, ako aj to, kde a kedy pracujeme. Digitálne technológie pretvárajú aj budúcnosť práce, napríklad druhy dostupných pracovných miest a spôsob, akým sa práca poskytuje, organizuje a riadi. Zmena je neodvratná na pracoviskách v celej Európe. Žiadne odvetvie nie je imúnne, pretože spoločnosti zavádzajú digitálne technológie, ktoré majú potenciál zvýšiť produktivitu, napríklad automatizáciou úloh alebo digitálnym riadením pracovníkov v tradičnom pracovnom prostredí (v priestoroch zamestnávateľa), na vzdialených pracoviskách alebo na pracoviskách doma.

Zvyšujúca sa digitalizácia hospodárstva a využívanie digitálnych technológií na pracovisku prinášajú **príležitosti** pre pracovníkov a zamestnávateľov.

- Automatizácia presúva opakujúce sa, pracovne náročné a nebezpečné úlohy na stroje. Robotika a umelá inteligencia podporujú a nahrádzajú pracovníkov v nebezpečných pracovných prostrediach.
- Digitálne technológie a technológie zvyšujúce výkon (napr. exoskeletony) zlepšujú prístup na trh práce pre znevýhodnených pracovníkov, ako sú pracovníci so zdravotným postihnutím, migranti alebo pracovníci nachádzajúci sa v oblastiach s nedostatkom pracovných príležitostí.
- Lepšie monitorovanie v kombinácii s veľkými dátami umožňuje včasnejšie a efektívnejšie zásahy.
- Lepšia rovnováha medzi pracovným a súkromným životom, flexibilita a autonómia pre pracovníkov, ktorí môžu pracovať z domu.

Výzva a riziká pre BOZP vyplývajú aj z používania digitálnych technológií na pracovisku.

- Digitálne monitorovanie, strata autonómie, zintenzívnenie práce a tlak na výkon pri určitom štandarde.
- Úlohy stredného manažmentu sú nahradené algoritmami, ktoré pridelujú úlohy podriadeným a monitorujú ich výkon.
- Strata kontroly nad prácou, fragmentácia pracovných úloh na veľmi jednoduché úlohy, ktoré sa majú vykonávať štandardným spôsobom, zúžená náplň práce a strata zručností vykonávania pracovných úloh.
- Izolácia pracovníkov, nárast virtuálnych interakcií a strata vzájomnej podpory.
- Nesprávne alebo nespravodlivé rozhodnutia o pracovníkoch vyplývajúce z automatizovaných alebo poloautomatizovaných procesov využívajúcich údaje a/alebo softvér, ktoré obsahujú chyby.
- Systémy stimulov a pokút a hodnotenie výkonu pracovníkov.
- Nejasná zodpovednosť za BOZP a uplatniteľnosť existujúceho regulačného rámca BOZP.
- Mobilita, flexibilita, nepretržitá dostupnosť a stieranie hraníc medzi pracovným a súkromným životom.

Rovnako ako akékoľvek iné riziká BOZP, aj rizikám súvisiacim s narastajúcou digitalizáciou pracovísk sa dá **predchádzať** a dajú sa zvládnuť. Možno ich riešiť:

- prijatím prístupu zameraného na človeka a pri ktorom vedie človek,
- zaručením rovnakého prístupu k informáciám pre zamestnávateľov, manažérov, pracovníkov a ich zástupcov,
- konzultáciou a účasťou pracovníkov a ich zástupcov, v súlade s požiadavkami rámca BOZP, na rozhodnutiach prijatých v súvislosti s vývojom, realizáciou a používaním digitálnych technológií a systémov,
- zaručením transparentnosti, pokiaľ ide o spôsob, akým digitálny nástroj funguje, aké účinky môže vytvoriť a aké sú jeho prínosy a nedostatky, a
- podporou holistického prístupu pri hodnotení digitálnych technológií a systémov začlenením rôznych zainteresovaných strán do procesu hodnotenia, ktorý by mal zahŕňať aj účinky, ktoré má digitalizácia na pracovníkov a spoločnosť ako celok.

Prioritné oblasti kampane:

- 1. Práca pre digitálne platformy** – často zahŕňa pracovné miesta v povolaniach a odvetviach, ktoré sú vysokorizikové a spojené s horšími pracovnými podmienkami.
  - **príležitosti** – samostatnosť pracovníka; pružný pracovný čas; lepší prístup znevýhodnených pracovníkov na trh práce.
  - **riziká a výzvy** – profesionálna izolácia; dlhý alebo nepravidelný pracovný čas; algoritmické riadenie; digitálne monitorovanie/dohľad; nedostatočné nariadenie v oblasti BOZP.
- 2. Automatizácia úloh** – používanie digitálnych technológií na automatizáciu procesov prináša viaceré príležitosti, ale aj potenciálne riziká a výzvy, ako je strata informovanosti o situácii ľudí, prílišná závislosť alebo možná strata špecifických zručností pracovníkov.
  - **príležitosti** – automatizácia vysokorizikových alebo opakujúcich sa pracovných úloh; predĺženie času potrebného na vzdelávanie/tvorivosť pracovníkov; znížené vystavenie nebezpečným prostrediam.
  - **riziká a výzvy** – strata informovanosti o situácii ľudí; prílišná závislosť; možná strata špecifických zručností pracovníkov.
- 3. Práca na diaľku a hybridná práca** – prácu na diaľku možno vymedziť ako akúkoľvek formu organizácie práce, ktorá zahŕňa používanie digitálnych technológií (napr. osobné počítače, smartfóny, laptopy, softvérové balíky a internet) na prácu

z domu alebo všeobecnejšie mimo priestorov zamestnávateľa, počas väčšiny alebo časti pracovného času. Kombinácia práce na diaľku s prácou v priestoroch zamestnávateľa sa označuje aj ako **hybridná práca**. **Telepráca** je bežný spôsob, ako vymedziť prácu na diaľku z domu.

- **príležitosti** – väčšia autonómia a flexibilita; lepšia rovnováha medzi pracovným a súkromným životom; lepšia motivácia a produktivita; skrátenie času dochádzania do práce; bezpečnosť pri výkone práce mimo vysokorizikového prostredia
  - **riziká a výzvy** – izolácia a práca osamote; zvýšenie intenzity práce; dlhý alebo nepravidelný pracovný čas; konflikty medzi súkromným a pracovným životom; neprimerané vybavenie.
4. **Riadenie pracovníkov prostredníctvom umelej inteligencie** – je nevyhnutné budovať dôveru v tieto systémy tým, že sa pracovníkom poskytujú informácie a vedú sa s nimi konzultácie, aby sa mohli podieľať na ich navrhovaní a zavádzaní.
- **príležitosti** – lepšie plánovanie a pridelovanie úloh; optimalizovaná organizácia práce; informácie umožňujúce identifikáciu problémov v oblasti BOZP
  - **riziká a výzvy** – obmedzenie samostatnosti a kontroly pracovníkov; zvýšený tlak na rýchlejšie vykonávanie práce; narušenie súkromia.
5. **Inteligentné digitálne systémy** – na monitorovanie a zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov vrátane napríklad inteligentných osobných ochranných prostriedkov (ktoré dokážu identifikovať úrovne plynov, toxínov, hladiny hluku a vysoko rizikových teplôt), nositeľných zariadení (schopných komunikovať s pracovníkmi, so senzormi, ktoré môžu byť zabudované v prilbách alebo bezpečnostných okuliaroch), mobilných alebo statických systémov, ktoré využívajú kamery a senzory (napríklad drony, ktoré sa efektívne dostanú do nebezpečných častí pracovísk a monitorujú ich, čím sa ľudia v stavebníctve a ťažobnom priemysle nevystavujú nebezpečenstvu).
- **príležitosti** – predchádzanie škodám postihujúcim pracovníkov a ich minimalizácia; lepšie dodržiavanie predpisov v oblasti BOZP; informované rozhodovanie; účinné presadzovanie predpisov; viac príležitostí na odbornú prípravu v prostredí virtuálnej reality
  - **riziká a výzvy** – nepresné údaje alebo ich nesprávny výklad; nadmerné spoliehanie sa na technológie; strata kontroly nad pracovnými úlohami.

Prevenia rizík:

- prístup zameraný na človeka
- rovnaký prístup k informáciám pre všetky zainteresované strany
- konzultovanie/účasť pracovníkov na vývoji, zavádzaní a využívaní digitálnych technológií a systémov
- transparentnosť ohľadne spôsobu fungovania digitálneho nástroja
- holistický prístup k hodnoteniu digitálnych technológií a systémov

Mgr. Helena Křoková
RÚVZ so sídlom v Bardejove